

Bu makale benzerlik taramasına tabi tutulmuştur.

Araştırma Makalesi/ Research Article

YENİ MEDYA ÇAĞINDA DİJİTAL DİASPORA

Salih Tiryaki* Rahma M. K. Mohammed**

Öz

İnternet ve sosyal medya ağlarının gelişimi, toplumsal değişimleri de beraberinde getirmiştir. Özellikle sosyal medya ağlarının sağladığı imkânlarla yeni toplumsal yapıların ortaya çıkması, bu ağların toplumsal değişimde önemli hale gelmesine yol açmıştır. Sosyal medya ağlarının oluşturduğu ortamlarda, topluluklar bir araya gelerek yeni sanal cemaatler oluşturmuştur. Bu yapılar içerisinde dikkat çekici olanlardan biri ise diasporik topluluklardır. Diasporik toplulukların sosyal medya ağlarında bir araya gelerek oluşturduğu dijital diasporik topluluklar, göç etmiş olan ve bunun sonucunda yaşadıkları ülkeleri terk eden bireylerin, internet ve sosyal medya ağlarında oluşturdukları dijital alandaki birlikteliği ifade etmektedir. Diasporanın göç ile birlikte anılan kimlik ve kültür gibi önemli olguların özellikle genç göçmen nüfus üzerinde etkili olabilmesi, birlikteliğin, dayanışmanın, yardımın ve bilgi aktarımının bu ağlarda oluşturulan topluluklar üzerinden gerçekleşmesi ile mümkün olabilmektedir. Bu çalışma, diasporanın dijital ortamlardaki durumu üzerine odaklanmaktadır. Çalışmada literatür taraması yöntemiyle, diasporanın tarihsel süreç içerisinde tanımlanma biçimleri ve dijital diasporanın oluşumunda etkili olan kimlik ve göç gibi olgular incelenmiştir. Bunun yanı sıra dijital diaspora çalışmalarına ve kavramına gelen eleştirilere de yer verilmiş ve Türkiye’de yapılacak olan dijital diaspora çalışmalarına yeni bir bakış açısı kazandırılması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dijital diaspora, diaspora, internet, sosyal medya, göç, kimlik.

DIGITAL DIASPORA IN NEW MEDIA AGE

Abstract

The development of the internet and social media networks has brought social changes with it. The emergence of a new social structure, especially in the structures created by social media networks, has led these networks to become the center of social change. In the structures created by social media networks, communities came together to form new virtual communities. The most striking of these structures are diasporic communities. Digital diasporic communities, formed by diasporic communities coming together in social media networks, express the unity created by the individuals who were subjected to forced migration and left their lives as a result, on the internet and social media networks. Explaining the importance of diaspora, such as identity and culture that comes with migration, especially on the young population, ensures that togetherness, solidarity, aid and information transfer are conveyed through the communities created in these networks. This study focuses on the digital state of the diaspora. In the study, the literature review method focuses on the ways in which the diaspora is defined in the historical process, the identity and migration, which are effective in the formation of the digital

* Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü, ORCID: 0000-0002-0966-3359, salih.tiryaki@selcuk.edu.tr

** Yüksek Lisans Öğrencisi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik ABD., ORCID: 0009-0003-5358-8864, 204222001016@lisansustu.selcuk.edu.tr

diaspora. In addition to this, digital diaspora studies and criticisms of the concept are also included and it is aimed to bring a new perspective to digital diaspora studies to be carried out in Turkey.

Key Words: Diaspora, internet, social media, digital diaspora, immigration, identity.

GİRİŞ

Diaspora, doğduğu veya köklerinin bulunduğu ülkeden çeşitli coğrafyalara dağılan bireylerin, bu yerlerde hayali bir ülkeye dair kolektif bir hafıza ile varlığını sürdürmesini ifade etmektedir (Tsolidis, 2014:5). Diasporalar, ev sahibi ülkelerde ikamet eden, ancak anavatanları ile güçlü duygusal ve maddi bağlar sürdüren göçmen kökenli etnik azınlık grupları kapsamaktadır (Sheffer, 1986:3). Diaspora terimi tarihsel olarak Yunan, Ermeni, Afrikalı, İrlandalı ve daha sonra da Yahudi topluluklarının geçirdiği dönüşümler sonucunda ortaya çıkmıştır. Bu anlayış içerisinde diaspora, özellikle başlangıçtaki bir anavatandan travmatik bir dağılmayla, ardından dağılma sonrası kolektif bellekte anavatanın öne çıkmasıyla tanımlanmaktadır (Cohen, 2008:4).

Diasporaların sahip olduğu özellikler, bu gruplara dahil olan üyelerin birbirlerine bağlanmasını ve toplu şekilde eyleme geçmesini sağlamaktadır. Diasporaların ortak özellikleri arasında anavatana dair kolektif bir hafıza yaratılması, anavatanın kalkınmasına dair düşüncelerin oluşması, kolektif bir şekilde geri dönüş hazırlığı fikri, ortak tarih ve kader inancına dayanan güçlü etnik grup bilinci ve diğer bölgelerde bulunan aynı etnik kökene sahip üyelere yönelik empati ve dayanışma duygusu yer almaktadır (Cohen, 1997:515).

Küreselleşen dünyanın içinde gelişen iletişim teknolojileri birçok alanı dönüştürdüğü gibi göç ve diaspora kavramlarını da bu dönüşüme maruz bırakmıştır (Everett, 2009.; Laguerre, 2010). Sürgün, kayıp ve dağılmayla bağlantılı olan diaspora kavramı, internet, sosyal medya ve sanal ortamlarda yerini almayı başarmıştır. Diaspora topluluklarının çoğalması ve sanal dünyanın bu konuda rol oynamasından dolayı dijital diaspora kavramı daha çok ele alınmaya başlamıştır (Keles, 2016.; Nedelcu, 2018.; Yu ve Sun, 2019.; Steel, 2021). Teknoloji çağında diaspora toplulukları, aidiyet ve kimlik koruma sorunlarıyla dijital bir şekilde başa çıkmaya başlamıştır. Yaşanan bu dijital dönüşüm, yabancı azınlık topluluklarının internet ortamındaki yansımalarıyla dijital diaspora kavramını karşımıza çıkartmıştır (Georgiou, 2013:80). Bununla birlikte, dijital diaspora kavramı tek boyutlu değildir ve birbirine bağlı dünya hakkında farklı yaklaşımlara sahiptir: "e-diasporalar", "net-diasporalar", "web diasporaları" (Diminescu ve Loveluck, 2014), "dijital diasporalar" ve "çevrimiçi diasporalar" (Bernal, 2014.; Brinkerhoff, 2009.; Everett, 2009), çevrimiçi ve çevrimdışı etkinliklerin farklı şekilde açıklandığı bir medya ekosisteminin parçası olarak görülmektedir (Ponzanesi, 2020:978).

SOSYAL MEDYA VE DİJİTAL DİASPORA

İnternet ve sosyal medya ağları, yeni bir toplum yapısı yaratmıştır. Ağ toplumu (Van Dijk, 2020) olarak adlandırılan bu yeni toplumda, etkileşim, zamansızlık ve mekansızlık bütün bireyleri birbirine yakınlaştırmıştır. Sosyal medya ağları temelde ağ oluşturma ile ilgilidir ve bu terim "ilişki" başlangıcını vurgulamaktadır (Boyd ve Ellison, 2007:211). İlişkiye dayalı bu yeni toplum yapısı, birlikteliği ve etkileşimi ön plana çıkarmasıyla birlikte toplumsal değişimi de beraberinde getirmiştir (Castells, 2000:693). Toplumsal değişim içerisinde sosyal medya ağları, bireylerin öğrenme, kimliklerini şekillendirme, aitlik hissi oluşturma ve bilişsel olarak biçimlendirilmesine yardımcı olmaktadır (Elitaş ve Keskin, 2014:161).

Mayfield (2008:5) sosyal medya ağlarının özelliklerini şu şekilde sıralamıştır:

-Katılım: İlgisi olan herkes sosyal medya ağlarına katılabilir.

-Açıklık: Sosyal medya içeriğe ulaşmanın önünde çok az engel bulunmaktadır. Herkes geri bildirimde bulunabilmekte, fikirlerini belirtebilmekte ve yorum yapabilmektedir.

-Konuşma: Sosyal medyada gerçekleşen konuşmalar etkileşimi ön plana çıkarmakta ve aynı zamanda etkileşimselliği oluşturmaktadır.

-Bağlantı: Bu ağlar diğer sitelerle ve kaynaklarla bağlantı içerisindedir. Ağlar, yeni bağlantılar sunmaktadır.

-Topluluk: Sosyal medya ağlarında herhangi bir izne tabii olmadan hızlı bir şekilde topluluk oluşturulabilir. Bu topluluklar daha önce var olan kültürel yakınlıklarını burada sürdürebilir ve aktarabilir (Mayfield, 2008:5).

Mayfield'in (2008) belirttiği sosyal medya ağlarının özellikleri arasında yer alan "topluluk" oluşturma, bu ağlarda yeni sanal cemaatlerin oluşmasına yol açmıştır. Gelişen iletişim teknolojileri, dijital diaspora olan yeni bir diaspora sınıflamasının ortaya çıkmasına katkıda bulunmuştur. Dijital diaspora, internetin yaygınlaşması ve internet üzerinden sunulan birden fazla kamu hizmetinin dahil olmasıyla birlikte ortaya çıkmıştır (Georgiou, 2013:88). Dijital diaspora, bedenler ve veriler aracılığıyla, sınırlar ve ağlar boyunca, çevrimiçi ve çevrimdışı olarak, kullanıcılar ve platformlar tarafından, tümü kesişen güç ilişkilerini yansıtan maddi, sembolik ve duygusal uygulamalar aracılığıyla karşılıklı olarak oluşturulmaktadır (Candidatu vd., 2019:34).

İnternet bölgesel egemenliğin sınırlarını genişletmenin yanı sıra sınırları da belirlemeye hizmet edebilecek esnek bir siyasi alanın yaratılmasına izin vermektedir. Bu anlamda dijital medya, diasporanın insanlar ve uluslar için anlamını değiştirmektedir (Candidatu ve Ponzanesi, 2022:261). Dijital diasporalar, çağdaş küresel kültürün giderek daha önemli bir özelliği olan diasporik toplulukların üyelerini birbirine bağlamak için interneti araç olarak kullanmaktadır. İnsan grupları, kendilerini fiziksel veya hayali bir anavatan ile (doğumla, geçmişte ikametle veya yalnızca kimlikleriyle) ilişkilendirerek birbirine bağlanmaktadır. Bireyin etnik kökenlerinin dayandığı bu anavatanlar, topluluk üyelerinin köklerinin, memleketlerinin, aidiyet duygularının, topluluklarının olduğu ortak yerlerdir (Ponzanesi, 2020:983).

Bernal'a göre diasporik topluluklar, interneti tarih, kültür, demokrasi ve kimlik anlatıları üretip tartışmak ve ulusötesi bir kamusal alan olarak kullanmaktadır. Bu da internetin bu alanda duygu yüklü ve yaratıcı bir araç olarak biçimlenmesine yol açmıştır (2006:162). Diasporik toplulukların kimlikleri, internetle birlikte kitleselleşen ve küreselleşen dünyada her olgu gibi küresel, yerel ve hibrit unsurlarla donatılmıştır (Ayhan, Baloğlu ve Demir, 2018: 110). İnternet aracılığıyla, coğrafi olarak dağılmış diasporalar birbirlerine başka hiç kimsenin sağlayamayacağı bir fayda ve ortak bir duygu sağlayarak bağlantı ve bağ kurabilmektedir. Diasporaların, ev sahibi ülkelerin içinde ve farklı ülkeler arasında dağınık halde yaşadıkları göz önüne alındığında, internet olmadan bu tür bir köprüyle birbirine bağlanan sosyal sermayenin gelişmesi mümkün gözükmemektedir (Brinkerhoff, 2009:47).

Diaspora grupları, eskiden zulümden kaçan topluluklar ve köle olarak yurt dışına götürülüp yerlerinden edilmeye zorlanan bireyler gibi klasik diasporalarda daha önce olmadığı şekilde artık anavatanlarıyla temasa geçebilmektedir (Bernal, 2014:5). Burada dijitalleşmenin önemli bir fonksiyonu bulunmaktadır. Dijital diaspora, dijital bağlantının ayrıcalıklı mekansallık, aidiyet ve kendini tanımlama şekillerini dönüştürmektedir. Dijital diasporalar, ülkelerin kimlik politikalarının olumsuz etkilerinden ve kendi içlerine kapanmadan kurtularak, küreselleşme ve yerelleşmenin giderek daha karmaşık hale gelen kalıplarıyla ilişkili olarak kendi benliklerini ifade etmektedir. Dijital diaspora kavramı ayrıca, göçmen deneyimlerinin, güdülerinin, doğasının ve etkisinin yanı sıra birden çok aidiyetin müzakere edilmesi olasılığının anlaşılması için gerekli olan farklı senaryoların da oluşturulmasına imkan vermektedir (Ponzanesi, 2020:990).

Çoğu zaman diasporalarda örgütlenen ezilen, azınlık veya tehlike altındaki topluluklar, anavatanlarına ayak uydurmak ve etnik bağlarını güçlendirmek için interneti kullanmaktadır (Bernal, 2014). Dolayısıyla, diasporalar içinde ve diasporalar arasında ulusal veya etnik bağlara değil, dostluk, karşılıklılık ve desteğe dayalı bağlantı ve destek noktaları oluşturulmaktadır. Diaspora kavramı, içerdiği temel bileşenlerle tartışmalı bir siyasi kimlik olarak değil, bir aidiyet alanı olarak, içe dönük birleşme ve dışa dönük kozmopolitleşme paradigmasını aşan bir yer oluşturma yolu olarak vurgulanmaktadır (Leurs ve Ponzanesi, 2018:12). Alonso ve Oiarzabal, dijital diasporaları, “*diasporik insanların kimliklerini yeniden yaratmak, fırsatları paylaşmak, kültürlerini yaymak, anavatan ve ev sahibi ülke politikasını etkilemek veya elektronik cihazlar aracılığıyla ortak çıkan meseleler hakkında tartışma yaratmak için kullandıkları farklı çevrimiçi ağlar*” olarak tanımlamaktadır (2010:11). Bu noktada sosyal medya ve ortaya çıkardığı ilişkiler ön plana çıkmaktadır.

Sosyal medya ağları, bireylerin tanıdığı veya tanımadığı, mekân ve zaman sınırını ortadan kaldırarak bağlantı kurmasına, etkileşime geçmesine, içerik üretmesine ve paylaşmasına izin veren dijital teknolojiler olarak adlandırılmaktadır (Lewis, 2010:2). Sosyal medya ağlarının yarattığı yeni toplumsal yapıda diaspora da dijital bir boyut kazanmıştır. Diasporik topluluklar, sosyal medya ağlarının yaratmış olduğu alanlarda sanal cemaatler oluşturarak ortaklık, kültürel bağlantı, kimliklerine ve geçmiş deneyimlere dair bilgiler edinebilmektedir (Aslan, 2020). Ayrıca sosyal medya ağları diasporik topluluklar için sosyal etkileşim, pragmatik ihtiyaçların giderilmesi, politik ihtiyaçların dile getirilmesi ve karşılanması, birlikteliğin sağlanarak karşılıksız yardımın aktarılması, ortaklık duygusunun oluşturulması ve benimsetilmesi, topluluğa ait olma gibi işlevlerin yerine getirilmesi sağlanmaktadır (Çömlekçi ve Bozkanat, 2019:932). Dijital diasporalar, oluşturdukları ağlarda içerik üretmekte ve dağıtmakta, kişisel mesajları, haberleri, fikirleri ve kültürel ürünlerin dijital biçimlerini sunmaktadır (Howard ve Parks, 2012:362). Bu çevrimiçi ağlarda, diasporaların oluşturduğu çeşitli gruplar ortaya çıkan güvensizlik, duygusal baskı ve diğer manevi duyguların aşılması için önemli bir araç haline gelmiştir. Doğal veya yapay toplumsal felaketler karşısında ülkelerini terk etmek durumunda kalan topluluklar, akıllı telefonlar ve çevrimiçi ağlar sayesinde birbiriyle bağlantı haline kalmakta ve birbirilerine maddi ve manevi destek olabilmektedir (Wall vd., 2017:12). Çeşitli topluluklar Facebook grupları, Twitter sohbet odaları, YouTube kanalları gibi araçlarla birbirlerine bilgi ve kaynak sağlamak ve yaşanan olumsuz durumların aşılmasını sağlamaktadır (Dekker vd., 2016:199).

DİJİTAL DİASPORA VE KİMLİK

Kimlik, en basit ifadeyle kişinin kim olduğunu göstermektedir. Kimlik kültür, dil, politika, milliyet, din, ideoloji, inançlar vb. manevi değerleri içermektedir (Seredynska-Abou Eid, 2010:34). Castells, kimliği, “kültürel bir nitelik veya ilgili bir dizi kültürel nitelik temelinde anlam inşa etme süreci” olarak tanımlamaktadır. Castells’in düşüncesinde kimlik, insanların anlam ve deneyim kaynağı olarak algılanmaktadır. Ancak bir kişi veya grup içinde birden fazla kimlik de olabilmektedir (2011:6).

Kimlik, yaşamın hayati bir bileşenidir. Kimlik, diasporaları dağılmanın fiziksel gerçekliğinden diasporanın psiko-sosyal gerçekliğine bağlamaktadır (Butler, 2001:207). Her koşulda kimlik karmaşık bir yapıdır. Diaspora deneyimi ve bu deneyimin getirdiği birçok etki nedeniyle durum daha da karmaşıktır (Brinkerhoff, 2009:32). Diaspora, göçmen kimliğini büyük ölçüde etkilerken, bireylerin yaşamaya başladığı ülke içerisinde yeni bağlar kurarak kimliğini ve kültürünü yeniden inşa etmek zorunda kalmaktadır. Ancak alıcı ülke göçmenleri nadiren toplum içinde arzu edilen üyeler olarak kabul ettiğinden, göçmenin kimliği ve kültürü genellikle kırılğan ve aidiyete bağlı kalmayı ve ev sahibi ülkeyle yeni bir ilişki kurma seçimi arasında sıkıştırılmaktadır. Dolayısıyla göçmenin kendi ülkesinde somut bir biçimde bulunmadığı ve aynı

zamanda alıcı ülkede soyut bir biçimde bulunmadığı için “çifte yokluk” yaşamaktadır (Khidon, 2020:71).

Birden fazla bölgeye dağılan diaspora üyeleri, melez bir kimlik oluşturmaktadır. Bu melez kimliğin oluşmasında diasporik toplulukların dağılma ve yeniden kültürleşme deneyimlerinde yaşadığı zorluklar ve deneyimler etkili olmaktadır. Bu, diasporalardaki bireyleri ve grupları hem ana hem de ev sahibi kültürün unsurlarını seçerek kimliklerini dönüştürmeye yönlendirmektedir. Diasporalar, sonraki nesillerin öngörülebilir bir örüntüyü takip ettiği doğrusal bir yol izlemek yerine, kimliğin kendilerine sağlayabileceği fırsatlara dayalı olarak bir tarafa veya farklı yöne eğilen melez bir kimlik yaratmaktadır. Özellikle genç topluluklar, kimlik bileşenlerinde bilinçli olarak daha seçici olmayı tercih etmektedir (Brinkerhoff, 2009: 51).

Hall (1994:393), diasporik bağlamda sosyal ve politik hayatın inşasında ve diasporik kimlik inşasında medyaya kurucu bir rol atfetmiştir. Medyanın kurucu rolü, dijitalleşmeyle birlikte diasporaya daha da farklı roller yüklenmesini sağlamıştır. Dijital diasporalarda, sanal ortamların sağladığı koşullar daha fazla görünürlük kazandırmıştır. Diasporanın çevrimiçi alanlarda günlük iletişim pratikleri ve etnik kimlikleri gündelik hayata dair sosyal etkileşimlerine iletişimsel olarak eklenmektedir (Bozdağ, 2014:143).

Etnik kimlik, kişinin bir etnik gruba ait olma duygusu ve etnik grup üyeliğinden kaynaklanan düşünce, algı, duygu ve davranışlarının bir parçasıdır (Rotherham ve Phinney, 1987:13) fakat diasporalar için dijital ortamda paylaşılan hikayeler ve günlük sosyal pratikler ağı, kompakt, homojen bir ulusal ideoloji tarafından değil, heterojen söylemler tarafından üretilen etnik kimlikler yaratmaktadır (Karakusheva, 2016:297). İnternet, sosyal medya ve teknolojik gelişmeler günümüzde etnik kimliklerin inşa süreçlerini etkilemekte ve bireylerin dijital teknolojik araçlarla kurduğu bağlantı sayesinde belirli etnik kimlikleri korumasına yardımcı olmaktadır. Dijital araçlar bireylere kişisel bilgilerini, görüşlerini ve deneyimlerini paylaşma ve böylece etnik kökenleriyle özel olarak ilgili günlük iletişim uygulamalarına katılma fırsatları sunmaktadır (Karakusheva, 2016:287). Çevrimiçi iletişim, tıpkı diasporik topluluklar için olduğu gibi, etnik topluluk inşasının “yersizleştirilmesi ve yurtsuzlaştırılması” sürecine katkıda bulunmaktadır (Bozdağ, 2014:149). Bu açıdan diaspora için dijitalleşmenin genellikle olumlu etkilerinden bahsedilse de olumsuz bazı sonuçlar da doğurmaktadır. Dijitalleşme, ana ülke kültürü ve alıcı ülke kültürünün melezleşmesine sebep olurken diğer yandan her iki kültür açısından kayıplara sebep olmaktadır.

SONUÇ

Diaspora kavramının odak noktasını yer değiştirme ve diasporik bilinç konularının yanı sıra vatan ve vatana geri dönüş fikirleri oluşturmaktadır (Kleist, 2008b:319). Diasporanın temelinde ise sosyal kabul bulunmaktadır. Sosyal kabul, göçmenlerin uyum yeteneği ve dil, daha yüksek bir kültürleşme düzeyine ve göçmenlerin hedef kültüre daha hızlı uyum sağlamasına katkıda bulunan en önemli faktörler arasında yer almaktadır (Kleist, 2008a:1129). Aynı zamanda, sosyal kabul göçmenlerin farklı bir ortamda hayatta kalabilmeleri için zihinsel ve fiziksel iyilik için de çok önemlidir. Bu nedenle, ağ oluşturma yani sosyal bağlar kurma, bireylerin yeni bir toplumda yer edinmelerinde hayati önem taşımaktadır (Seredynska-Abou Eid, 2010:36). Diasporaların oluşturduğu topluluklar, yer aldıkları ülkelerin topluluk gelişimine katkıda bulunabilmekte ve sosyal bütünleşmeyi teşvik de etmektedir (Kok ve Rogers, 2017:24).

İnternet ve sosyal medya ağlarının gelişimiyle birlikte de diaspora, kavram ve anlam olarak büyük değişikliklere uğramıştır. Küresel çağdaki dijital diasporalar, modern çağın uluslarından farklıdır. Çünkü birden çok ulusal kimliğe- bağlılığa sahiptirler ve küresel ölçekte birbirlerine bağlı konumda bulunmaktadır (Koinova, 2010:150). Dijital diasporalar, interneti kimliğin, topluluğun ve "duygusal yurttaşlığın" önemli, bir rasyonel söylem alanı olarak kamusal alan

veya bilgiyi dolaşıma sokmak için bir araç olarak kullanılmaktadır (Bernal, 2006:164). İnternetin mümkün kıldığı dijital bağlamlarda üretilen diasporik alanlar, sosyokültürel dijital mekânın ve zaman-mekân ayrımını içeren küresel ağların ortak üretimi yoluyla mümkün kılmaktadır. Günümüzde özellikle Facebook, Twitter, Instagram ve Tumblr gibi sosyal ağ siteleri "diasporik kaynaklar" olarak hizmet etmektedir (Mainsah, 2014:107).

Dijital diasporalar üzerine yapılan araştırmalarda, göçmen aile ve yeni medya ile aile biçimlerinin kesişiminde ortaya çıkan çeşitli yapılanmalar yoğun bir şekilde tartışılmaktadır. Ulusötesi "e-aileler" gibi kavramlar yeni oluşumları göstermektedir (Benítez, 2012:1442). Wilding'e (2006:132) göre iletişim teknolojilerin kullanımı ulus ötesi aileler için bağlantılı bir ilişki inşa etmede veya hayal etmede ve onların zaman ve mekâna göre fiziksel ayrımlarını geçici de olsa görmezden gelmelerini sağlamada önemli bir rol üstlenmektedir. Sosyal medya uzun mesafeli iletişim araçlarına güvenen coğrafi olarak dağınık göçmenler için bir altyapı kurmuştur. Bu altyapı zor bulunan yardıma veya bilgiye erişim sağlamaktadır. Ek olarak göçmenlerin hedef ülkelerine varduktan sonraki süreci kolaylaştırmaktadır (Dekker ve Engbersen, 2014:414).

Ancak dijital diasporayı çözümlenmeye yönelik çalışmalar çeşitli eleştiriler almıştır. Dijital diaspora terimi net bir tanımdan yoksundur. Yorumlama esnekliği nedeniyle tartışmalı olarak değerli olmasına rağmen, kavram çeşitli uygulamaları, grupları ve hırsları kavramak için kullanıldığından, sosyal adaletsizlikleri ortaya çıkarmak ve bunlarla mücadele etmek için teorik bir araç olarak gücü zayıflamaktadır. Dijital diaspora çalışmaları, topluluklar oluşturmak için farklılaşan jeopolitik motivasyonları, bu coğrafyaların farklılıkları ekseninde yaşamının ve iletişim kurmanın özelliklerini ve çeşitliliği yeterince hesaba katmamaktadır (Candidatu vd., 2019: 33).

Bu eleştirilerin yanı sıra dijital diaspora kavramının da kendi içerisinde kesin ve tutarlı olmaktan uzak olduğu durumlar bulunmaktadır. Dijital diasporalar bütünleyici rollerinin aksine, disipline edici veya medyaya özgü farklılıkların yanı sıra jeopolitik farklılıklara da işaret eden çok sayıda yakın arkadaş arasındaki ilişkiler için de kullanılmaktadır (Ponzanesi, 2020:983). Araştırmalar göçmenleri ve diasporik grupları dijital yerliler olarak göstermektedir. Çünkü göçmenler, ulus ötesi bağlantılarının bir sonucu olarak, akranlarından farklı olmasa da dijital teknolojileri erken benimseyen kullanıcılar arasında yer almaktadır (Ponzanesi ve Leurs, 2014:6.; Pacoma, 2020.; Candidatu vd., 2019). Bilgi ve iletişim teknolojilerinin ulus ötesi süreçlerde ve farklı sosyal alanlardaki uygulamalarda öne çıkan rolü, göçmenlerin köklerinden koparma süreçlerine tabi ve bağımsız bir kişi olarak görüldüğüne dair yaygın görüşü ortadan kaldırarak bağlantılı göçmenler terimini kullanmaya sevk etmiştir (Kok ve Rogers, 2017). Bu algı, çeşitli ülkelerdeki sosyal ilişkilerin eşzamanlılığı ve bundan kaynaklanan çıkarımlar hakkında yeni bir bakış açısı sağlamaktadır (Borkert vd., 2009:23). Matthijs van den Bosch ve Liza Nell (2006:201), dijital olarak ağa bağlı faaliyetleri yoluyla, göçmenlerin yersiz yurtsuzlaşmak yerine coğrafi kimliklerini güçlendirdiklerini öne sürmektedir.

Bu açıdan son olarak, diasporanın olumlu ve olumsuz sonuçları kapsamında dijital imkanları kullanan ve sosyal medya araçlarında yer alan bir grubu oluşturdukları, bu araçlar sayesinde kimlik ve kültürlerini paylaşma imkanına sahip oldukları, yardımlaşma, kamusal hizmetlerde danışma gibi pek çok alanda bu araçlardan faydalandıkları görülmekle birlikte kültürel konularda belirsiz durumlarla karşılaştıkları görülmektedir.

Kaynakça

- Andersson, K. (2019). “Digital Diaspora: An Overview of the Research Areas of Migration and New Media Through a Narrative Literature Review”, *Human Technology*, Cilt:2, Sayı: 15, 142-180.
- Aslan, A. (2020). “Dijital Diaspora ve Kültürel Kimlik: Türkiye’de Yaşayan Çerkes Gençlerle Derinlemesine Bir Görüşme”, *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, Sayı:34, 66-82.
- Ayhan, B., Baloğlu, E., ve Demir, Y. (2018). *Medya ve Kimlik, İçinde: B. Ayhan (ed), İletişim Sosyolojisi*, Konya: Literatürk, ss. 109-132.
- Benítez, J. L. (2012). “Salvadoran Transnational Families: ICT And Communication Practices in The Network Society”, *Journal Of Ethnic and Migration Studies*, Cilt:9, Sayı:38, 1439–1449.
- Bernal, V. (2006). “Diaspora, Cyberspace, and Political Imagination: The Eritrean Diaspora Online. *Global Networks*”, Cilt:2, Sayı:6, 161–179.
- Bernal, V. (2014). *Nation as Network: Diaspora, Cyberspace, and Citizenship*. University of Chicago Press.
- Borkert, M., Cingolani, P., ve Premazzi, V. (2009). “The State of The Art of Research In The EU On The Take Up And Use Of ICT By Immigrants And Ethnic Minorities”, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
- Boyd, D., and Ellison, N. (2007). “Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship”, *Journal Of Computer-Mediated Communication*, Cilt:1, Sayı:13, 210-230.
- Bozdağ, C. (2014). “Ethnicity in Digital Crossroads. Understanding Processes of Cultural Thickening in A Mediatized World”, *Crossings: Journal of Migration and Culture*, Cilt:1, Sayı:5, 139–152.
- Brinkerhoff, J. M. (2009). *Digital Diasporas: Identity and Transnational Engagement*, Cambridge.
- Burke, M., Marlow, C., ve Lento, T. (2010). “Social Network Activity and Social Well-Being”, *SIGCHI Conference on Human Factors In Computing Systems*, Nisan 2010, 1909-1912.
- Butler, K. D. (2001). “Defining diaspora, refining a discourse”, *Diaspora*, Cilt:2, Sayı:10, 189–218.
- Candidatu, L., ve Ponzanesi, S. (2022). “Digital Diasporas: Staying With The Trouble”, *Communication, Culture and Critique*, Cilt:2, Sayı:15, 261-268.
- Candidatu, L., Leurs, K., ve Ponzanesi, S. (2019). “Digital Diasporas: Beyond the Buzzword: Toward A Relational Understanding Of Mobility And Connectivity”, *The Handbook of Diasporas*, (Ed: R. Jessica ve T. Roza), Pondicherry.
- Castells, M. (2000). “Toward A Sociology of the Network Society”, *Contemporary Sociology*, Cilt: 5, Sayı:29, 693-699.
- Castells, M. (2011). *The Power of Identity*, New York.
- Cohen, R. (1997). *Global Diasporas: An Introduction*, London.
- Cohen, R. (2008). *Global Diasporas*, Abingdon.

- Çömlekçi, M. F. ve Bozkanat, E. (2019). Alternatif Diasporanın Sosyal Medya İletişimi: “New Wave in Berlin” Facebook Grubu Örneği, Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, Cilt:7, Sayı:2, 932-952.
- Dekker R. ve Engbersen, G. (2014). “How Social Media Transform Migrant Networks and Facilitate Migration. Global Networks”, Cilt: 14, Sayı:4, 401–418.
- De Matos Alves, A. (2016). “Online Content Control, Memory and Community Isolation”, The Digital Transformation of the Public Sphere, (Ed: A. Karatzogianni, D. Nguyen, ve E. Serafinelli), London.
- Dekker, R., Engbersen, G., ve Faber, M. (2016). “Online Feedback In Migration Networks”, Beyond Networks (Ed: O. Bakewell, G. Engbersen v M. L. Fonseca), New York.
- Diminescu, D. (2008). “The Connected Migrant: An Epistemological Manifesto”, Social Science Information, Cilt:4, Sayı:47, 565-579.
- Diminescu, D. ve Loveluck, B. (2014). “Traces of Dispersion: Online Media and Diasporic Identities”, Crossings: Journal of Migration and Culture, Cilt:1, Sayı:5, 23-39.
- Elitaş, T. ve Keskin, S. (2014). “Sanal Aidiyet Bağlamında Zihinsel Diaspora: Facebook Örneği”, Atatürk İletişim Dergisi, Sayı:7, 161-186.
- Everett, A. (2009). Digital Diaspora: A Race for Cyberspace, New York.
- Georgiou, M. (2013). “Diaspora in The Digital Era: Minorities And Media Representation”, Jemie, Cilt:4, Sayı:12, 80-99.
- Hall, S. (1994). “Cultural Identity and Diaspora”, Colonial Discourse and Post-Colonial Theory: A Reader, (Ed: P. Williams Ve L. Chrisman), New York.
- Hoskins, A. (2009). “The Mediatisation Of Memory”, Save As... Digital Memories, (Ed: Garde-Hansen, A. Hoskins, Ve A. Reading), London.
- Howard, P. N. ve Parks, M. R. (2012). “Social Media And Political Change: Capacity, Constraint, And Consequence”. Journal Of Communication, Cilt:62, Sayı:2, 359–362.
- Karakusheva, S. (2016). “Digital Ethnicities And (Re-) Construction of Ethnic Identities in Social Media”, The Digital Transformation of The Public Sphere, (Ed: A. Karatzogianni, D. Nguyen, ve E. Serafinelli), London.
- Kavanaugh, A. (2002). “Community Networks and Civic Engagement: A Social Network Approach”, The Good Society, Cilt:3, Sayı:11, 17-24.
- Keles, J. Y. (2016). ”Digital Diaspora And Social Capital”, Middle East Journal of Culture And Communication, Cilt:3, Sayı:9, 315-333.
- Khidon, M. (2020). “Migration And Identity Problems in The Contemporary World”, Generation Journal Of Humanities And Social Sciences, Sayı:63, 67-75.
- Kleist, N. (2008a). “In the Name Of Diaspora: Between Struggles For Recognition And Political Aspirations”, Journal Of Ethnic And Migration Studies, Cilt:7, Sayı:34, 1127–43.
- Kleist, N. (2008b). “Mobilising The Diaspora: Somali Transnational Political Engagement”, Journal of Ethnic and Migration Studies, Cilt:2, Sayı:34, 307–23.
- Koinova, M. (2010). “Diasporas And International Politics: Utilising The Universalistic Creed Of Liberalism For Particularistic And Nationalist Purposes”, Diaspora And

- Transnationalism: Concepts, Theories And Methods (Ed:R. Bauböck ve T. Faist), Amsterdam.
- Kok, S. ve Rogers, R. (2017). “Rethinking Migration in The Digital Age: Transglobalization and The Somali Diaspora”, *Global Networks*, Cilt:1, Sayı:17, 23-46.
- Laguerre, M. S. (2010). “Digital Diaspora: Definition and Models”, *Diasporas in The New Media Age: Identity, Politics, And Community*, (Ed: A. Alonso, ve, P. Oiarzabal), Nevada.
- Leung, L. (2011). “Taking Refuge İn Technology: Communication Practices in Refugee Camps and İmmigration Detention”, UNHCR. Policy Development and Evaluation Service,
- Leurs, K., ve Ponzanesi, S. (2018). “Connected Migrants: Encapsulation and Cosmopolitanization”, *Popular Communication*, Cilt:1, Sayı:16, 4–20.
- Lewis, B. K. (2010). “Social Media and Strategic Communication: Attitudes And Perceptions Among College Students”, *Public Relations Journal*, Cilt:3, Sayı:4, 1–23.
- Mainsah, H. (2014). “Young African Norwegian Women and Diaspora: Negotiating Identity And Community Through Digital Social Networks”, *Crossings: Journal of Migration And Culture*, Cilt:1, Sayı:5, 105-119.
- Mayfield, A. (2008). *What is social media?* iCrossing, San Francisco.
- McEntee-Atalianis, L., Ateek, M., ve Gardner-Chloros, P. (2022). “Multilingual Repertoires and Identity İn Social Media: Syrian Refugees On Facebook”, *International Journal Of Bilingualism*,
- Nedelcu, M. (2018). “Digital Diasporas”, *Routledge Handbook Of Diaspora Studies*, (Ed: R. Cohen Ve F. Carolin). Routledge.
- Nessi, L., ve Bailey, O. G. (2014). “Privileged Mexican Migrants in Europe: Distinctions and Cosmopolitanism on Social Networking Sites”. *Crossings: Journal of Migration and Culture*, Cilt:11, Sayı:5, 121-137.
- Oiarzabal, P. J. (2012). “Diaspora Basques and Online Social Networks: An Analysis of Users of Basque Institutional Diaspora Groups on Facebook”, *Journal of Ethnic and Migration Studies*, Cilt:9, Sayı:38, 1469-1485.
- Pacoma, M. A. (2020). “Mapping The ‘Home’: A Literature Review on Filipino Migration and Diaspora”, *Jurnal Studi Komunikasi*, Cilt: 2, Sayı:4, 259-281.
- Ponzanesi, S. (2020). “Digital Diasporas: Postcoloniality, Media and Affect”, *Interventions*, Cilt:8, Sayı:22, 977-993.
- Ponzanesi, S. ve Leurs, K. (2014). “On Digital Crossings in Europe. *Crossings: Journal of Migration and Culture*”, Cilt:1, Sayı:5, 3–22.
- Ramadan, R. (2017). “Questioning the Role of Facebook İn Maintaining Syrian Social Capital During the Syrian Crisis”, *Heliyon*, Cilt:3, Sayı:12, 1-30.
- Rotherham, M. J., ve Phinney, J. S. (1987). “Introduction: Definitions and Perspectives in The Study of Children’s Ethnic Socialization”, *Children’s Ethnic Socialization*, (Ed J. S. Phinney, ve M. J. Rotherham), California.
- Seredynska-Abou Eid, R. (2010). “The Role of Online Communities in Social Networking among Polish Migrants in the United Kingdom”, *In New Media and the Politics of Online Communities*, (Ed: A. Mousoutzanis ve D. Riha), Brill.

- Sheffer, G. (1986). “A New Field of Study: Modern Diasporas in International Politics”, *Modern Diasporas In International Politics*, (Ed: S. Gabriel), London.
- Steel, G. (2021). “Going Global–Going Digital. Diaspora Networks and Female Online Entrepreneurship İn Khartoum”, *Geoforum*, Sayı:120, 22-29.
- Tsolidis, G. (2014). *Migration, Diaspora and Identity*. In *International Perspectives on Migration*, Dordrecht.
- Van den Bosch, M. and Nell, L. (2006). “Territorial Bounds to Virtual Space: Transnational Online And Offline Networks Of Iranian And Turkish–Kurdish Immigrants In The Netherlands” *Global Networks*, Cilt:2, Sayı:6, 201-220.
- Van Dijck, J. (2013). *The Culture of Connectivity*, Oxford.
- Van Dijk, J. A. (2020). *The Network Society*, London.
- Wall, M., Otis Campbell, M. ve Janbek, D. (2017). “Syrian Refugees and Information Precareity”, *New Media and Society*, Cilt:2, Sayı:19, 240–254.
- Wilding, R. (2006). “Virtual Intimacies? Families Communicating Across Transnational Contexts”, *Global Networks*, Cilt:2, Sayı:6, 125-142.
- Witteborn, S. (2019). “Digital Diaspora: Social Alliances Beyond The Ethnonational Bond”, *The Handbook Of Diasporas*, (Ed: R. Jessica Ve T. Roza), Pondicherry.
- Yu, H., ve Sun, W. (2019). “Introduction: Social Media and Chinese Digital Diaspora in Australia”, *Media International Australia*, Cilt:173, Sayı:1, 17-21.